NOVRUP KIRKEGÅRD

ESBJERG KOMMUNE, UDVIKLINGSPLAN 2017

MOOS+LOOFT LANDSKABSARKITEKTER

MOOS + LOOFT

INDHOLD

INDLEDNING	4
BAGGRUND	5
PLANENS FORMÅL	7
HISTORISKE FORHOLD OG KARAKTERTRÆK	8
NUVÆRENDE FORHOLD	10
RUM OG STRUKTUR	12
KIRKEGÅRDENS DELOMRÅDER	14
KAPELOMRÅDE	16
GRAVRUM	20
OVALEN	22
SKOVEN	24
BEHOV FOR GRAVSTEDER	26
KONKLUSION	27
FORSLAG	29
KONCEPT	30
KAPEL OG ANKOMST	32
MINDEHAVEN	34
AZALEAHAVEN	36
LUNDEN	38
OVALEN	40
KVADRATET	41
AHORNSKOVEN	42

OBS: Alle kort er tegnet udfra luftfotos.

INDLEDNING

Kirkegårde danner ramme om vigtige begivenheder i vores liv og fortæller historie, både om den enkelte person, om byen og om egnen.

Novrup Kirkegård er en af Esbjerg Kommunes 5 kirkegårde. Den gamle kirkegård i midtbyen er dog nedlagt som begravelsesplads for år tilbage og fungerer i dag som bypark.

I Esbjergs bysogne vælger man typisk begravelse på en af de kommunale kirkegårde, i landsognene typisk på den lokale landsbykirkegård. Der er frit valg for kommunens borgere mellem kirkegårdene, når der skal vælges gravsted, men der kan være begrænsninger på de mindre landsbykirkegårde afhængigt af kapaciteten.

Udviklingsplanen for Novrup Kirkegård er en nytænkning af kirkegårdens disponering og indretning i et langsigtet perspektiv, bl.a. fordi ændrede gravskikke har gjort det nødvendigt at udvikle kirkegårdens indretning, så den modsvarer behovene.

Esbjergs Kommunale kirkegårde som en del af byens grønne struktur

BAGGRUND

De seneste 10 – 20 års ændrede gravskikke har sat markante spor på kirkegårde over hele landet. Ændringerne skyldes især forskydninger fra kistebegravelse til urnebegravelse og det har medført, at behovet for plads på kirkegårde til begravelsesaktiviteter er mindsket betydeligt. På de fleste kirkegårde kan det derfor opleves, at der er mange ledige kistegravsteder og spørgsmålet er så hvordan de ledige arealer forvaltes og hvordan de præsenterer sig.
Tendenser viser samtidig et øget ønske om og behov for andre typer gravpladser end de traditionelle.

Kirkegårdens primære funktion er naturligvis stadig at være begravelsesplads for borgerne i Esbjerg Kommune, men også at være rum under åben himmel til sorgbearbejdning og stille refleksion. Som noget nyt er der formuleret et ønske om at undersøge, hvordan kirkegården også kan være et sted for oplevelse og daglig rekreation.

Fra begyndelsen har kirkegården været indrettet med traditionelle, hækindrammede kistegravsteder, kapel, plantebælter, gange med perlesten og relevant udstyr såsom bænke og affaldsbeholdere.

Fra omkring 1970'erne blev kremering mere og mere udbredt, og det har medført anlæg af urnegravsteder, oftest som små kopier af kistegravsteder. Også urnegravsteder i fællesplæne med en plade og inskription vandt frem, ligesom anlæg til anonyme nedsættelser med ukendt placering.
Selvom en del kistegravsteder er overgået til urnegravsteder, præges kirkegården fortsat af en struktur som er tilpasset kistebegravelser.

Det gælder dog ikke den store oval på Novrup kirkegård. Her har der fra starten været tænkt i enkle urnegrave, måske fordi stedet er anlagt samtidig med krematoriet. Væsentlige dele af kirkegården er udlagt som reserve, herunder evt. behov for katastrofebegravelsesplads. På grund af de ændrede gravskikke er de dele ikke taget i brug endnu.

I Esbjerg bliver ca. 80 % af alle afdøde kremeret og behovet for plads til urnenedsættelser er vokset markant, medens behovet for kistegravpladser tilsvarende er reduceret. Da urnegrave fylder betydeligt mindre og fredningstiden er meget kortere, er arealbehovet for nedsættelser reduceret og vil fortsat falde, hvorved der bliver tilsvarende mere ledig plads, som overgår til fællesareal.

Der er i ovenstående lys, at Esbjerg Kommune har ønsket at få udarbejdet en udviklingsplan, der kan fungere som rettesnor for kirkegårdens langsigtede udvikling.

Tidshorisonten er 40-60 år, svarende til et par fredningsperioder for kistegravsteder, velvidende at vi intet kan forudsige om behov og ønsker til den tid.

PLANENS FORMÅL

Udviklingsplanens formål er

- at tilvejebringe en plan der kan bevare og fastlægge kirkegårdens status som kirkegård med et varieret udbud af gravstedstyper
- at nytænke kirkegårdens anvendelse og indretning, så forskellige behov og efterspørgsel kan tilgodeses, både i forhold til begravelsesaktiviteter og i forhold til rekreation
- at planen kan vedtages og blive retningsgivende for arkitektur, ændringer, drift, udbud og økonomi i en længere årrække
- at drift af kirkegården kan tilrettelægges i et langsigtet perspektiv, både mht. kirkegårdens arkitektur og økonomi.

HISTORISKE FORHOLD OG KARAKTERTRÆK

Historien om Novrup Kirkegård tager sin begyndelse i 1969 hvor arkitekterne Ole Guldbrandsen, Mogens Didriksen, Knud Harild og Karl Erik Sand Kirk vinder en konkurrence om en ny kirkegård i Esbjerg kommune, Novrup kapel, krematorium og kirkegård.

Luftfoto fra 1945 og 1954 viser, at udgangspunktet for kirkegården bestod af marker mellem Novrupvej og Vedbækvej, med beplantning vest for, hvor søen er i dag. Kortet fra 1954 viser at området huser en virksomhed og at søen endnu ikke er gravet ud. På kortet fra 1968 er virksomheden udvidet og søen gravet ud. Resten af området er stadig marker.

Novrup kirkegård tages i brug i september 1976 og kapellet indvies i marts 1978 og afrunder dermed et stort kirkegårdsprojekt, der har strakt sig over ti år og kostet næsten 12,5 millioner kr.

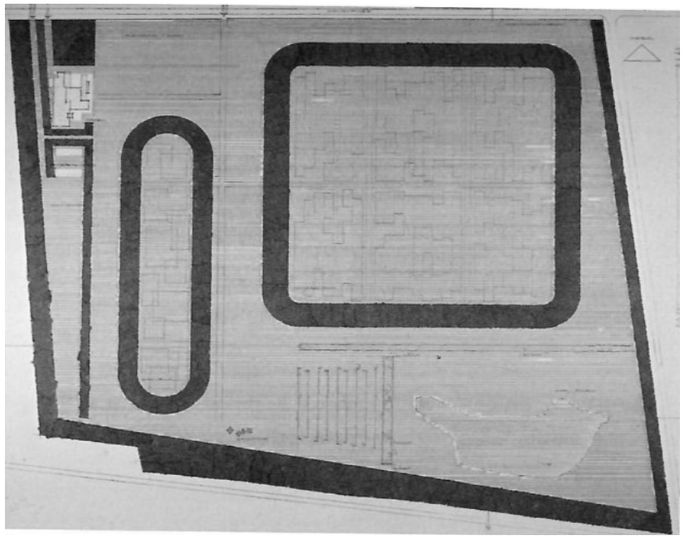
I december 1988 får Novrup Kirkegård sin panfløjte-skulptur, som er udført af kunstneren John Olsen fra Kolding.

På luftfoto fra 1995 er kirkegårdens kistegravområder taget i brug i kirkegårdens vestlige del. De kvadratiske hækanlæg i det vestligste gravrum er ikke anlagt. Det kvadratiske rum lader til at være sået til med græs.

Kirkegårdens oplagsplads ligger mod øst med enkelte bygninger, måske anlagt i forbindelse med Esbjergmotorvejens tilblivelse. Pladsen ser ud til at være befæstet og der er en tydelig forbindelse på tværs af Vedbækvej til starten på den sti, der i dag hedder Tjæreborgstien.
På luftfotoet fra 2004 er det store kvadratiske rum tilplantet, bortset fra en smal bræmme mod vest, sandsynligvis med den nordmannsgranvegetation der er i dag.
Mod vest er der plantet kvadratiske hække i det sydligste gravareal. Oplagspladsen mod øst omkranses nu af hæk og bygningerne er revet ned.

På Luftfoto fra 2014 er en tredjedel af det kvadratiske rum ikke længere tilplantet med nordmannsgran mens den smalle, vestlige bræmme består af stedsegrønne træer og buske til at klippe pyntegrønt af.

Kirkegården har ikke undergået større forandringer siden den blev anlagt. Kun beplantningen i kirkegårdens store kvadratiske rum har ændret sig frem til i dag, og det var da også arkitekternes hensigt, at reservere det kvadratiske rum til fremtidige begravelser ved at plante grupper af robinie indeni, som man kunne fælde i takt med at området blev taget i brug som gravpladser. Området omkring søen skulle være en offentlig park ifølge plantegningen fra 1969.

Oprindelig plantegning fra konkurrencen 1969

1945

1954

1968

1995

2004

2014

NUVÆRENDE FORHOLD

Novrup Kirkegård er anlagt på grundlag af et monumentalt konkurrenceprojekt fra 1969 og fortæller med sin stramhed og enkle formsprog historien om efterkrigstidens arkitektur og landskabskunst.

Anlægget omfatter i sin hovedstruktur to store rum med geometrisk enkle former, et aflangt ovalt rum og et kvadratisk rum. Begge rum var tiltænkt som gravrum, men kun ovalen benyttes i dag til begravelse. Rummene er udformet som en bræmme af en egelund med rododendron og et skovbunddsdække med vedbend mm.

Rummene er placeret på en græsslette omgivet en af markant randbeplantning af løvtræer på tre sider. Den nordlige afgrænsning mod Novrupvej består af en bøgehæk.
I anlæggets nordvestlige del findes kapelbygningen og krematoriet, et lavt hvidkalket modernistisk byggeri omgivet af en chaussestensbelagt forplads mod nord, et parkeringsareal mod vest og en materielgård og kontorer mod syd og sydvest. Anlæggets vestlige del er ordnet i en mere detaljeret struktur end resten af anlægget. Omkring kapelbygningen findes uderum som dele af bygningens funktioner og syd for bygningen er et forløb bestående af fem rum i forskellige størrelser, omkranset af bøgehække.

Anlægget opleves meget enkelt og stramt i sin opbygning og stedet er meget let aflæseligt. Kirkegården er disponeret lineært i sin indretning med retvinklede ganglinjer, rum og plæner orienteret mod nord, syd, øst og vest, aldrig diagonalt. Kirkegårdens skala og storhed er unik og helt særegen for Danmark. Alle kirkegårdens rum er veldisponerede og byder på forskellige oplevelsesværdier af meget forskellig karakter med parkpræg eller naturpræg, både i stor og i lille skala.

Kirkegårdens oprindelige geometriske former er nogle steder under opløsning grundet tilgroning eller manglende anvendelse. Eksempelvis opleves det store kvadratiske rum i dag mere som et volumen end et rum og der mangler nogle steder at man inviteres rundt på oplevelse i det storslåede anlæg. Særligt indgangspartierne kunne med fordel byde på en smagsprøve på, hvilket monumentalt anlæg, der findes bag den høje bøgehæk ud mod Novrupvej.

Novrupvej

Parkering

Kapel

Skulptur

Ovalen

Kvadratet

Nordmansgran

Veldbækvej

løvtræslund

Ahornskov

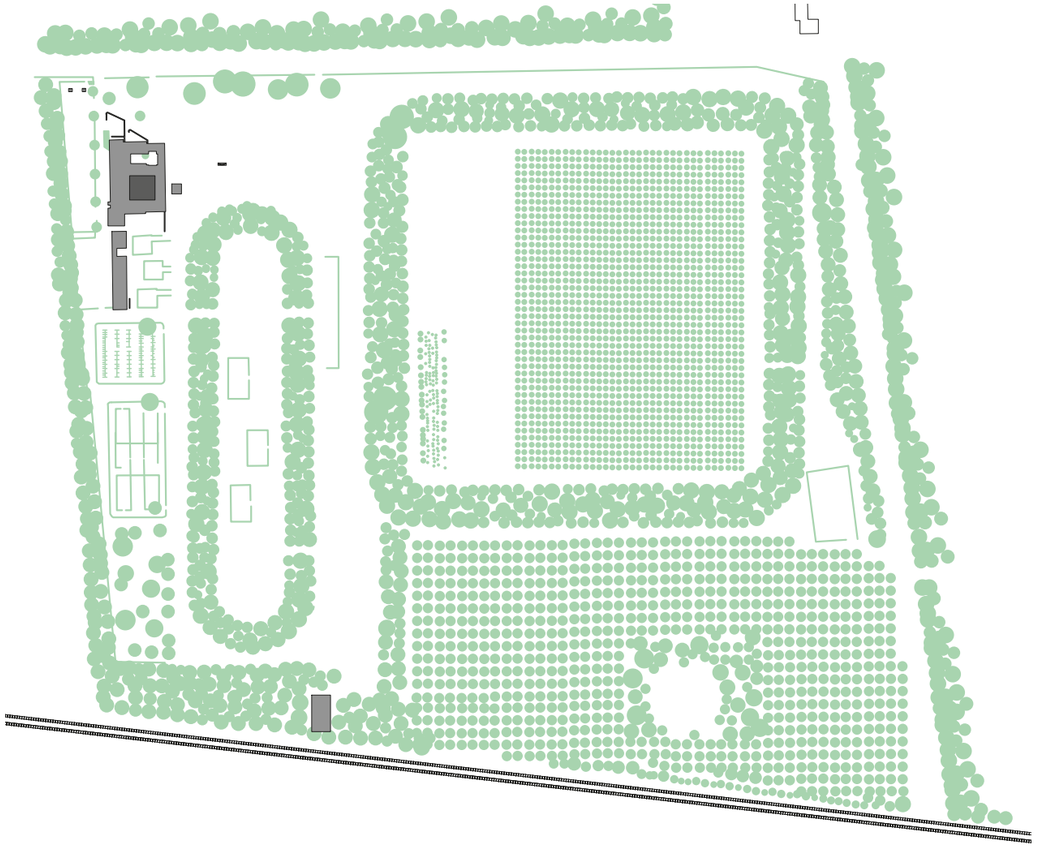
Sø

RUM OG STRUKTUR

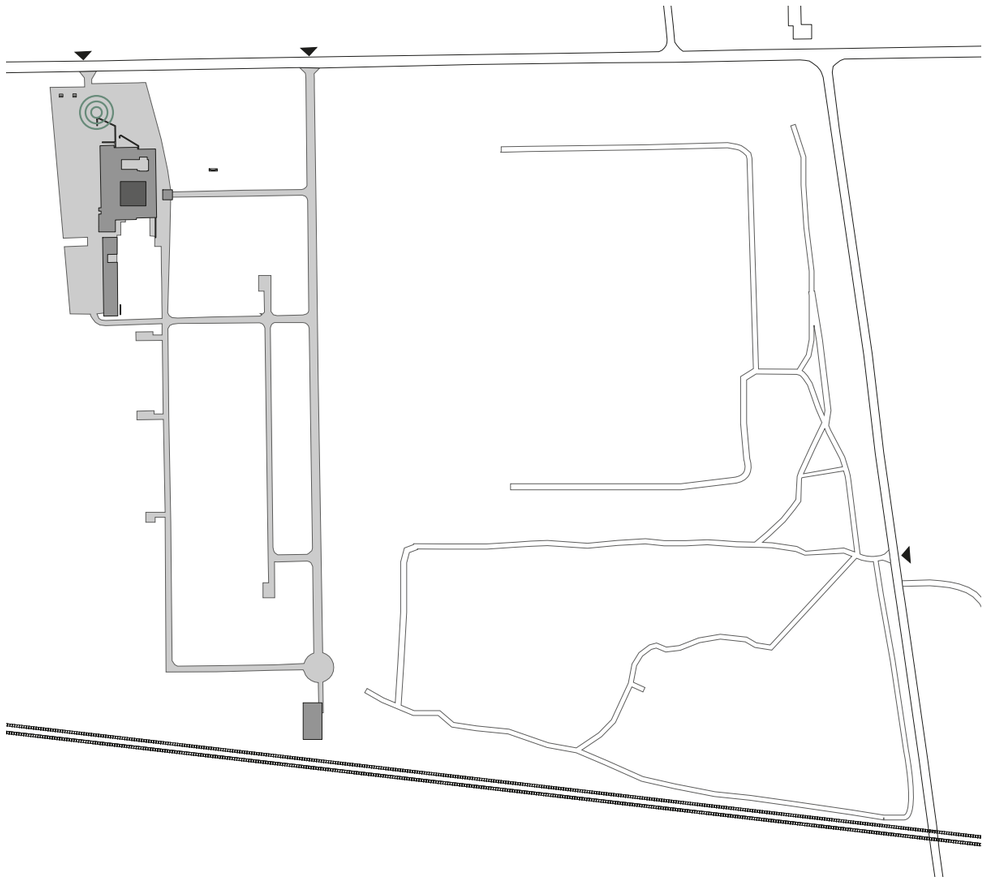
Kirkegårdens meget velorganiserede rum opstår i et samspil mellem mure, bygningskroppe, træer og hække. Kirkegården indrammes mod syd, øst og vest af en voluminøs ramme af løvtræer og mod nord af en mandshøj hæk, der afskærmer for visuel kontakt til og fra Novrupvej.

Kirkegårdens overordnede udtryk er præget af ensartede udstrakte gulvflader af græsplæner, hvilket gør, at kirkegården med sin store skala opleves meget åben. Også belægningen omkring bygningen udgør et ensartet gulv, og netop denne sofistikerede enkelthed gør, at anlæggets formsprog er tydeligt og let at aflæse.
Anlæggets grønne struktur udgøres af en oval egelund, der omgiver en plæne med grave, der tre steder er indrammet af bøgehække. Ovalens form opleves meget tydeligt både indefra og udefra pga. det ensartede gulv og indretningen, der består af få elementer. I anlæggets vestlige del består den grønne struktur mestendels af egelunden mod sydvest og fem kvadratiske rum i forskellig størrelse, formet af bøgehække.

Mod øst danner skoven et ensartet skovbryn ud mod plænefladerne, men inde bag skovbrynet er oplevelserne ingenlunde ens. Her findes en skov af flerstammet ahorn som danner et tæt løvtag over en skovbund med tydelig sigtbarhed og et terræn som falder ned mod et vandhul. Her findes også en plantage af ædelgran og reminiscenser af det kvadratiske gravrum, hvis vægge udgøres af en stemningsfuld sammenhængende lund af eg med rododendron som busk- og mellemlag. Disse forskellige oplevelsesrum skabes af bevoksningernes sammensætning, men også af grænsefladerne mellem dem. Dog er området noget præget af tilgroning og manglende fremkommelighed, så det er kun få forundt at komme ind, og formentlig kun, hvis de i forvejen kender til området.

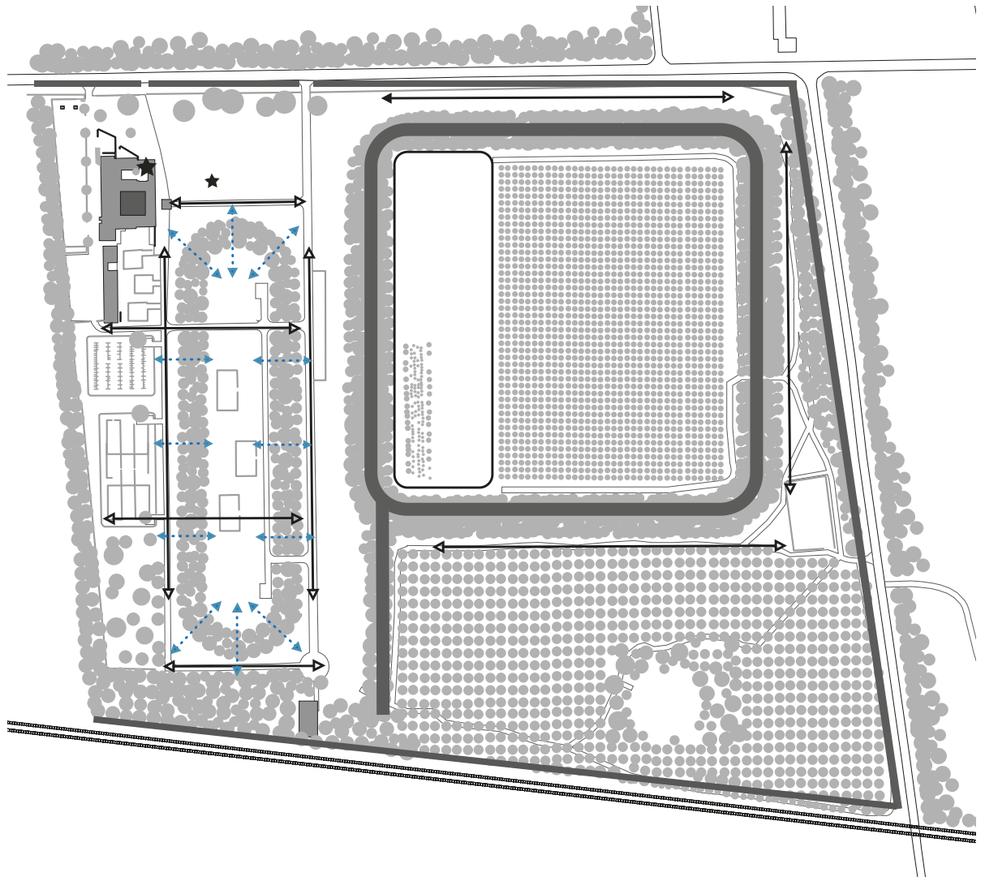
Kirkegårdens grønne struktur af træer og hække. I plan ses ovalen og det kvadratiske gravrum tydeligt, men formen på det kvadratiske gravrum opleves ikke, når man befinder sig i området.

Færdselsårer. Hovedaksen, primære og sekundære forløb

Knudepunkter

Indgange

Pejlemærker og kig, der skal arbejdes med

Pejlemærker

Kig

KIRKEGÅRDENS DELOMRÅDER

Kirkegården kan inddeles i følgende områder med hver deres karakter og udtryk

- Kapelområdet

Området omkring kapellet med hovedindgang, parkeringspladser og materielplads

- Gravrum

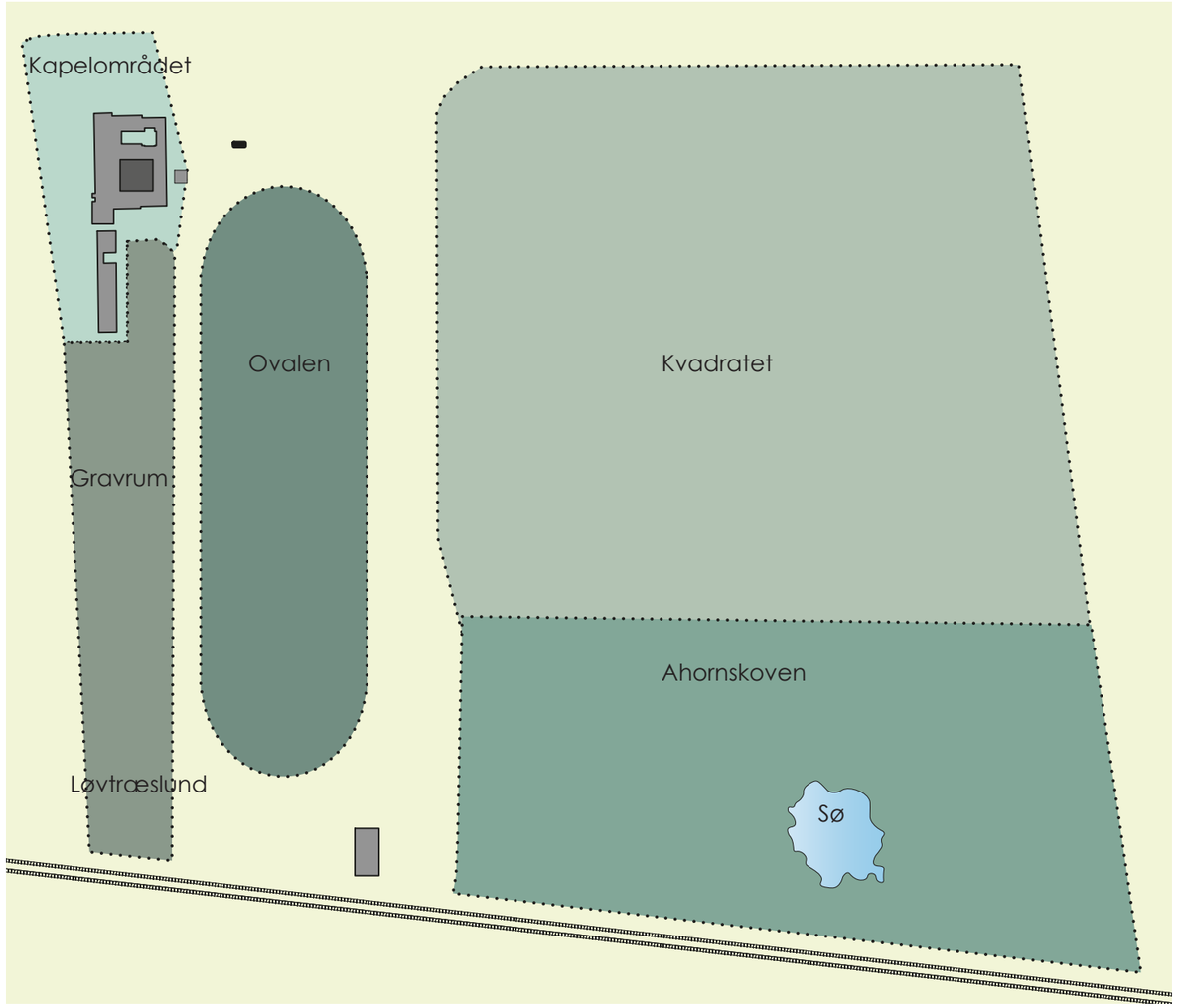
Forløb af plæner med rum omkranset af bøgehække

- Ovalen

Den aflange plæne omgivet af en kant af egelund med et busklag af rododendron

- Skoven

Kvadratet med egelund og den indre ædelgranplantage, den sydvestlige Ahornskoven og Skovsøen

Kirkegårdens grønne struktur af træer og hække. I plan ses kvadratet og det kvadratiske gravrum tydeligt, men formen på det kvadratiske gravrum opleves ikke, når man befinder sig i området.

KAPELOMRÅDET

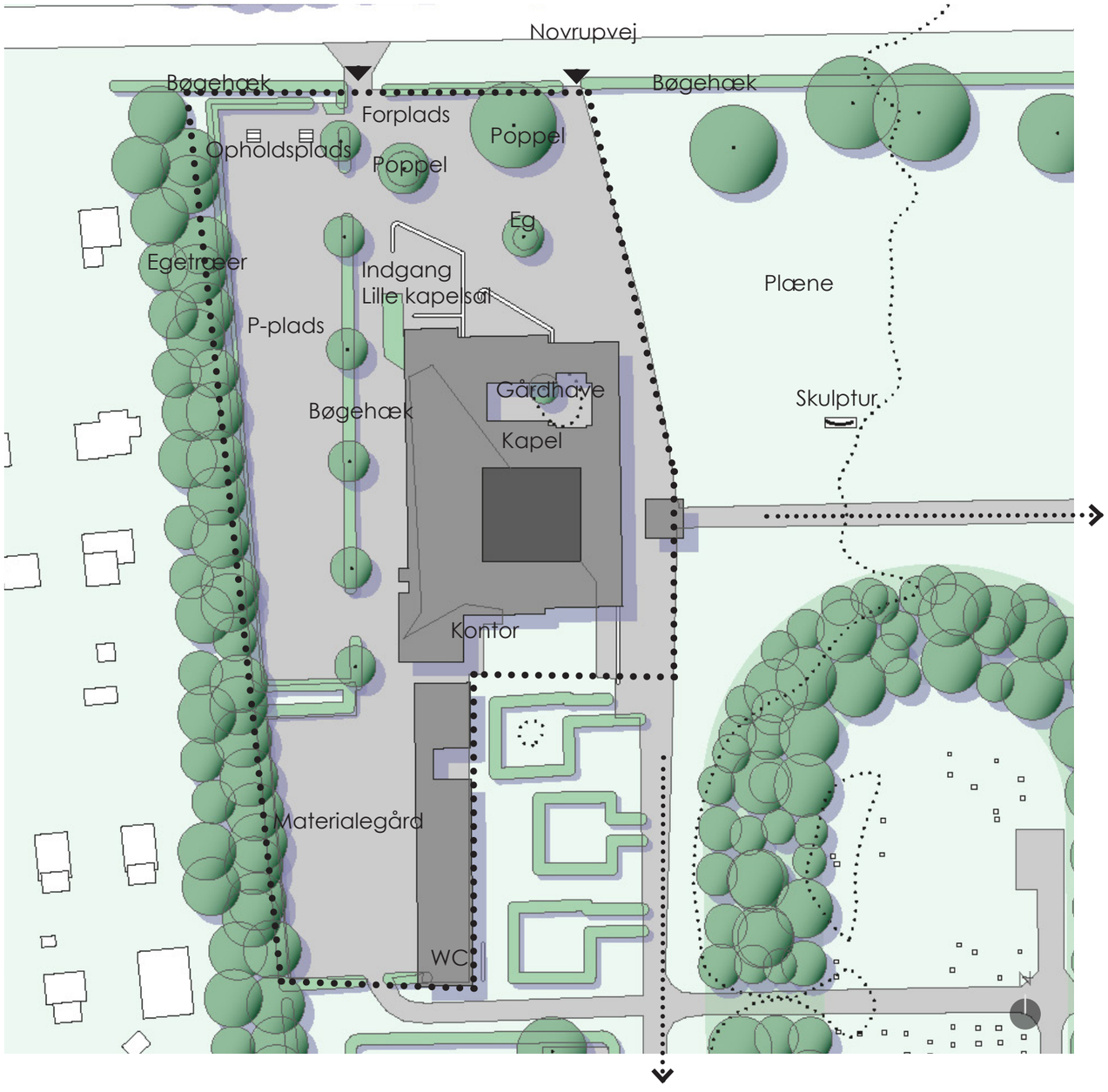
Kapelområdet er arealet omkring kapellet og omfatter kapellets forplads, parkeringsplads, materialegård og arealer omkring bygningen.

Man ankommer til forpladsen gennem en åben låge i bøgehækken og mødes af kapelbygningens hvide vægflader mod syd. Bygningen fremstår som stedets signatur og byder den besøgende formelt velkommen. Forpladsen består af et chaussestensbelagt areal, der er udbredt omkring hele kapelbygningen i påfuglemønster. Denne store ensartede flade gør, at bygningen også fremstår tydeligt markeret i sin form, og den hårde granitflade danner en skarp kontrast mod den bløde grønne plæneflade mod øst.

Mod øst støder pladsen op til en stor plæneflade og overgangen mellem de to flader opblødes af et forløb af opstammede træer, der starter med to popler øst for indgangen. Forløbet af træer løber mod øst omkring kirkegårdens tre indgangspartier og består af eg og bøg på plænen. Poplerne danner problematisk rodskudopvækst i belægningen.
Bygningens hvide mure skaber flere steder mindre nicher, rum og gårdhaver, der byder på velafklarede, intime opholdsrum i lille skala i forhold til resten af anlæggets store skala.

Mod vest findes parkeringspladsen, som er omkranset af bøgehæk på alle sider, mod vest danner en bræmme af egetræer et volumen mod kolonihavehusene, mod øst danner en række bøgetræer punktvise volumener. Den meget tydelige ramme omkring parkeringspladsen gør, at rummet er velafgrænset og afklaret. På parkeringspladsens nordlige del er indrettet en opholdsplads, som grundet manglende indramning mod syd oplæves eksponeret.
Parkeringspladsens gulv består af både græsarmering, grus og en asfaltsti, hvorfor den fremstår meget uensartet mod kapelområdets ellers så ensartede gulve, og man kunne med fordel vælge blot ét materiale til pladsens gulv.
Parkeringspladsens udstrækning løber langs hele bygningens vestlige gavl til materialegården mod syd og er afgrænset som parkeringspladsen mod nord, syd og vest og af bygningen mod øst.

Materialegården er velafgrænset ud til resten af området, men mangler en tydelig funktionsinddeling og affaldshåndtering, som med fordel kunne iværksættes med driftsmedarbejderne som tovholdere.

Chaussésstensbelagt forplads med solitære løvtræer og hække, der danner bløde, frodige elementer mod mure og sten

Opholdsplads på parkeringsareal ligger eksponeret og uafgrænset

Solitært træ, der tydeligt markerer et hjørne. Befæstelsen er belagt med to slags granit, som danner et uensartet gulv

En lidt anonym indgang til lille kapelsal. Skorsten fremstår som et pejlemærke, men leder hen til materialegården

Blomsterplads på pladsen omkring kapelindgang er eksponeret og uafgrænset

Øst for bygningen ledes man af en sydgående chaussestensbelagt sti langs bygningens hvide facade, under en overdækning, som markerer indgangspartiet til kapelsalen. Overdækningen indrammer et kig ned til den sydlige del af kirkegården samt mod øst, og for enden af begge sigtelinjer kunne med fordel etableres fokuspunkter som blikket kunne drages mod. Indgangspartiet til kirken fremstår trods overdækningen meget anonymt fordi den grå dør går i et med bygningen. Det granitbelagte areal omkring overdækningen anvendes som blomsterplads, men blomsterne kommer ikke rigtigt til deres ret ud mod den store plæneflade, for der skal rigtig mange blomster til at matche så stor en skala.

Det gælder for kapelområdet, at indgangspartierne forekommer meget anonyme. Til forpladsen ankommer flertallet fra første indgang hen mod parkeringsarealet, men det er indgangen nordøst for bygningen, der oprindeligt skulle udgøre indgangspartiet, for herfra ledes man direkte til hovedindgangen, hvor man, hvis man ankommer fra den vestligste indgang, ledes bagom bygningen.

Kapelområdet fremstår trods granit og byggeri meget frodigt grundet de mange grønne elementer som hække, solitære træer, træbræmmen mod vest samt rækken af bøgetræer. De grønne elementer er med deres bløde kontrast med til at fremhæve bygningens skarphed og arkitektur og præsenterer dermed kirkegården forskelligt afhængigt af årstid.

Området foran kontoret fremstår meget anonymt og kunne opnå et mere formelt udseende som et frodigt haverum

GRAVRUM

Syd for materialegården ligger fem firkantede gravrum i forskellige størrelser omgivet af plæne. Alle gravrummene indrammes af bøgehække og de indre rum består ligeledes af gulve med plæne.

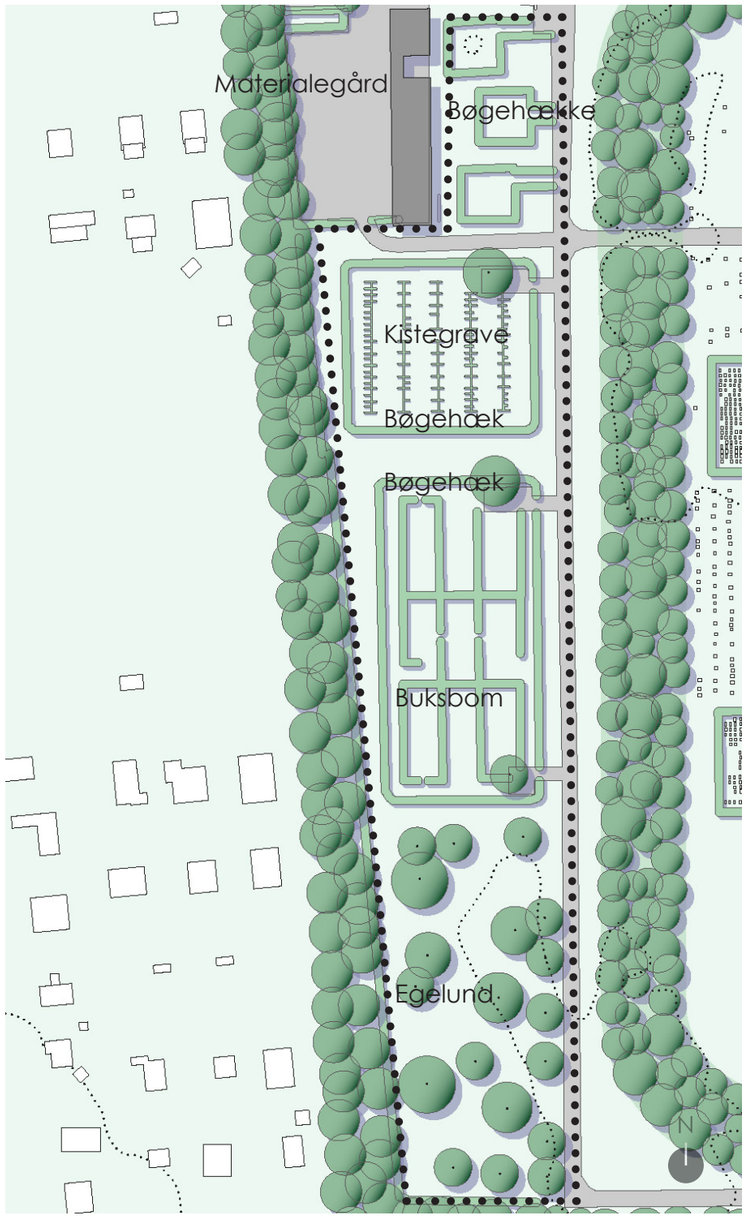
Tre gravrum, hver på ca. 100m², ligger nordligst og op mod klokketårnet. Man ledes fra den sydgående sti af smalle hækomkransede gange ind i de kvadratiske rum, som henligger tomme, måske med enkelte blomster lagt på plænen.
De smalle aflange gange stiller en overraskelse i udsigt, når man kommer ind i rummene, men de er tomme og kunne med fordel tillægges en oplevelsesværdi og en mulighed for ophold.

Syd for de tre gravrum findes endnu et kvadratisk gravrum, som indeholder traditionelle kistegrave omgivet af lave stedsegrønne hække. Ved indgangspartiet findes en sydvendt opholdsplads, med en bænk under en solitær eg. Pladsen er chausséstensbelagt og rummer også affaldscontainer og cykelstativ.
Det store skalaspring i forhold til resten af anlægget opleves velformidlet idet man ikke kan se ind og ud af rummet.

Det gælder for de fire nordligste rum, at man kommer ind samme sted, som man kommer ud. Der er kun én indgang og man inviteres derfor ikke rundt i rummene, ligesom de kan opleves utrygge. Flere ind- og udgange kunne med fordel etableres for et bedre flow rundt i og imellem rummene.
Det sydvestlige gravrum er geometrisk i samme firkantede formsprog som de andre rum, men rektangulært. Her findes to indgange gennem bøgehækken, med hver deres granitbelagte opholdspladser med en solitær eg tilknyttet. Indeni rummet findes et labyrintisk hækforløb af buksbom, der danner ni ekstra rum i rummet. Ingen af rummene har dog indhold og hvert rum har kun én indgang, hvilket udelukker at man besøger de enkelte rum uden at have et ærinde.

Alle gravrummene har store potentialer fordi de med deres massive bøgehække danner tydelige rum, som gør dem let aflæselige. De mangler blot at få tilføjet den oplevelsesværdi, de stiller de besøgende i udsigt.

Mod sydvest udmunder gravrumsforløbet i en lund af løvtræer. Lunden er med sit grønne gulv af græsplæne og træernes skulpturelle grenstrukturer meget oplevelsesrig, både om sommeren når løvet danner et lysgennemtrængeligt løvtag, og om vinteren når træernes skyggekast danner et spil på plænen.

De meget bastante hække afskærmer for det skalaspring, der sker indeni rummet . Men der er kun én vej ind og ud.

Rum i rum. Bag bøgehækkene indrammer buksbomhække yderligere rum med bløde tæpper af græs og mos, men med sparsom funktion.

Detaljerige traditionelle grave i lille skala som det eneste sted i anlæggets eller meget store skala

Et langt indgangsparti til et af tre hækomkransede gravrum har en dragende effekt

Løvtræslund i tangens sydlige del.
Et stemningsfuldt rum med løvtag

Den dragende effekt ind til gravrummene byder ikke på nogen funktion eller oplevelse, kun en tom plæne

OVALEN

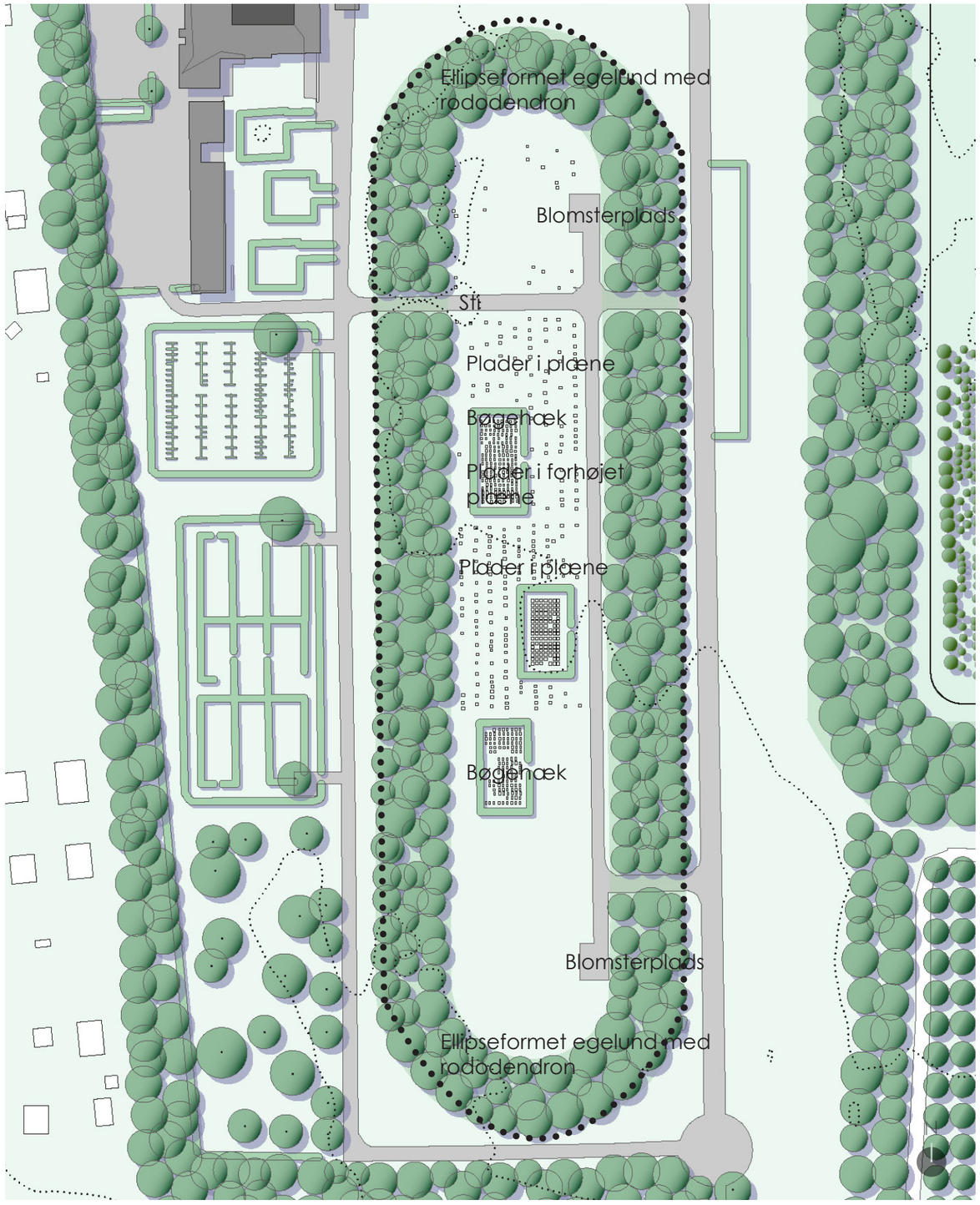
Den særdeles markante grønne struktur udgøres af en oval egelund, der omgiver en plæne med grave, der tre steder er indrammet af rektangulære bøgehække og danner tre rum i rummet.

Under egetræerne danner et busklag af rododendron transparente vægge og et urtelag med vedbend, vinterglans og andre stauder og urter sikrer et frodigt udtryk året rundt. Flere steder vokser vedbend op i egetræernes kroner, som derved fremstår som havde de vokset her i århundreder. Stemningen opleves nærmest eventyragtig.

I ovalens frie rum er anlagt tre forhøjede græsplinte, nærmest med karakter af tuegrave, men omgivet af bøgehække. Den helt overvejende del af gravsteder har en plade i niveau med inskription, i daglig tale "plader i plæne".

Hele området opleves som et veldefineret og frodigt rum, der inviterer på oplevelser. Havde det ikke været for de mange plader i plæne ville rummet have mere karakter af katedral end af gravplads.

Området er i skala tilpasset de store rum og strukturer, både på kirkegården og i bydelen. Inde i ovalen er der et skalaspring fra egelunden til de mange små plader i plæne. Her udfylder bøgehække ved de tre rum en rolle ved at formidle overgang fra de store landskabselementer til det lille urnegravsted med plade.

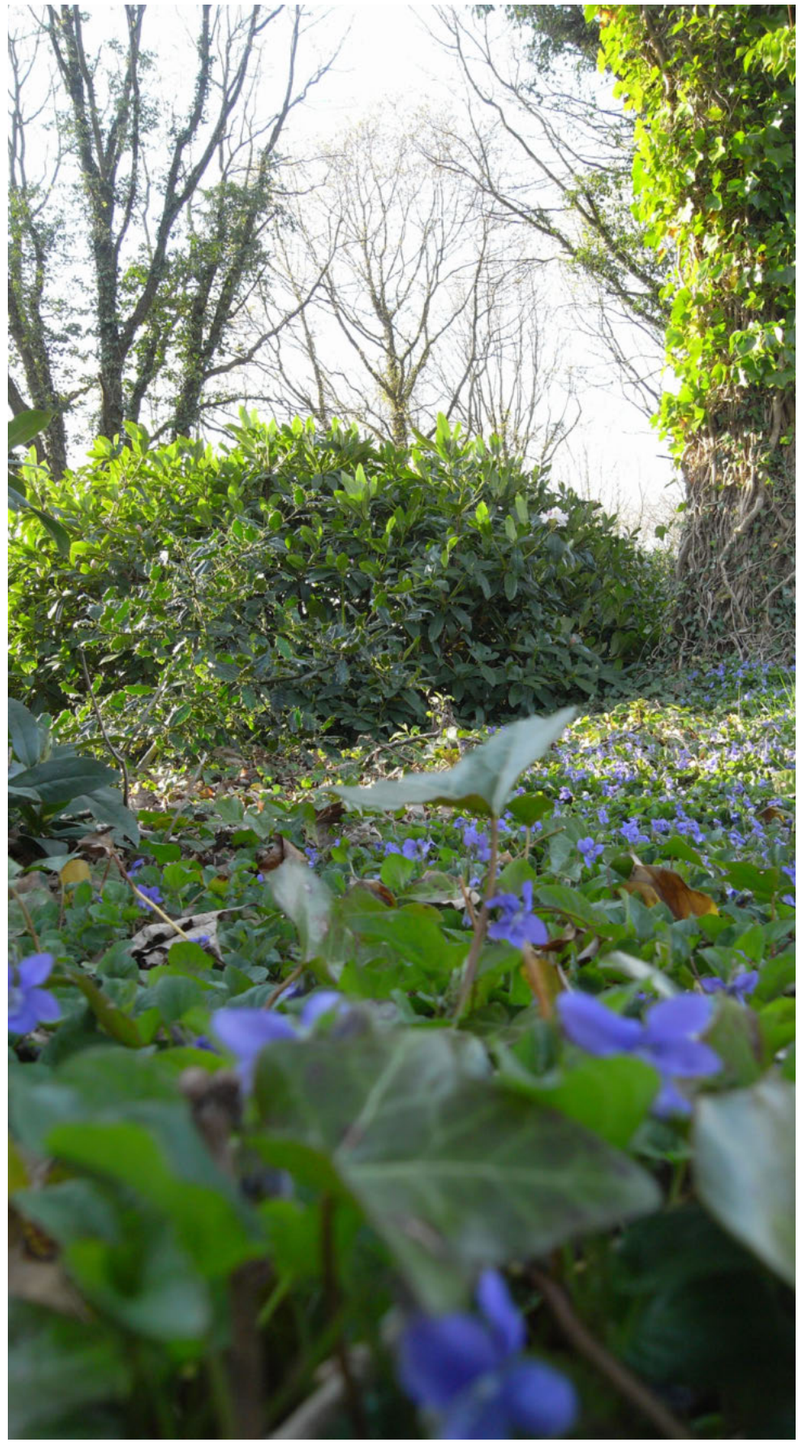
Ellipsens kant tegner en tydelig form, som opfattes både indeni og udenfor rummet

De hævede plæner leder tankerne hen på tuegrave

Plader i plæne i et af de tre rum, der er omkranset af bøgehække

Violer danner et tæppe under egetræerne og rododendron i ellipsen

SKOVEN

Skoven består af Den kvadratiske egelund, Ahornskoven og Skovsøen

Den kvadratiske egelund, Kvadratet

Kvadratet består af samme elementer som Ovalen, men skabt som et stort, kvadratisk rum. Rummet er således meget velafgrænset og har både stor frodighed og oplevelsesværdi. Da der ikke gennem årene er udtyndet på samme måde som i Ovalen er lunden meget tæt og reelt uigennemtrængelig.

Inde i Kvadratet dyrkes nordmannsgran og pyntegrønt til klip ved juletid. På grund af driften er der ikke så meget at opleve – bortset fra det klare plantningselement set udefra.

Ahornskoven

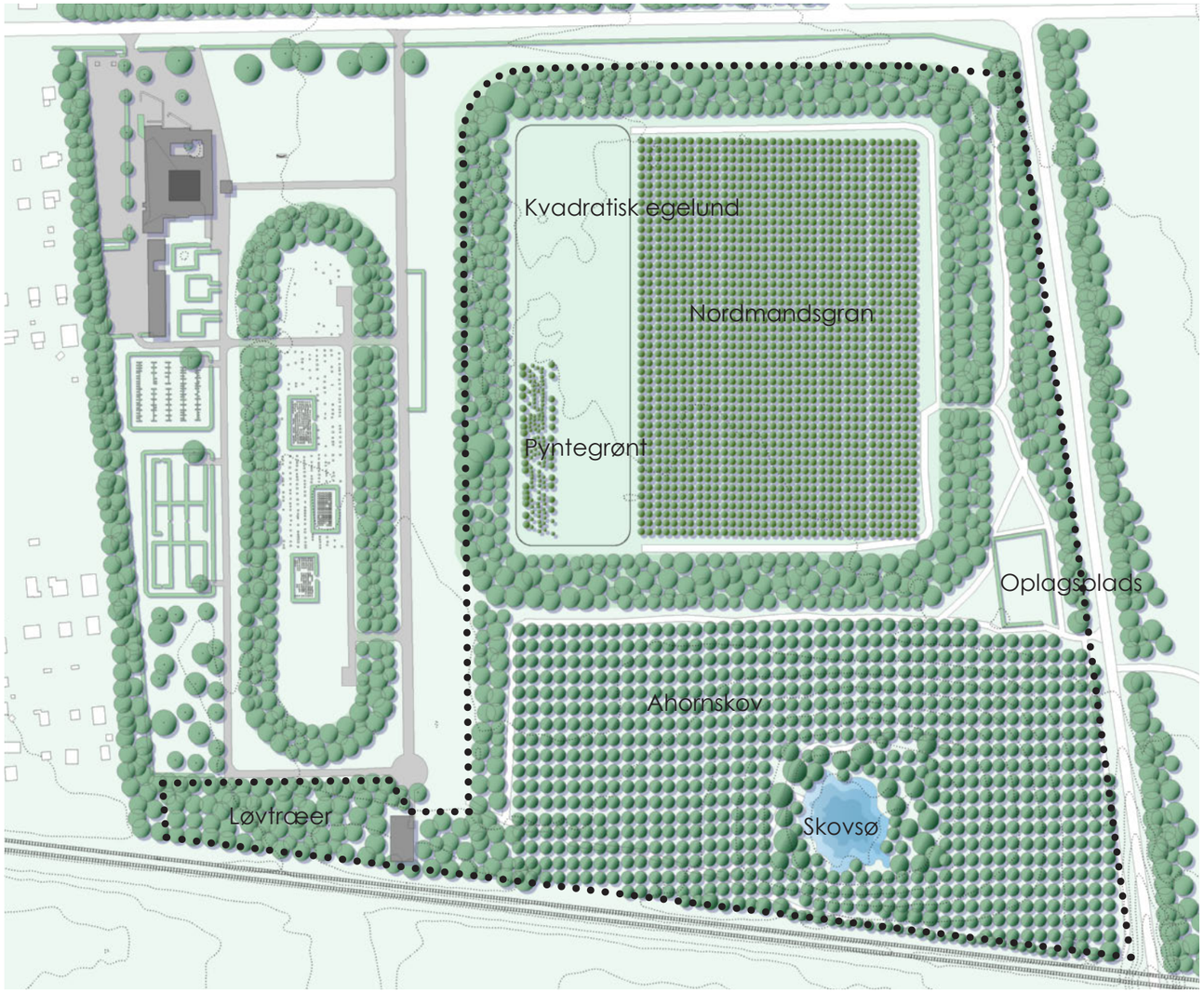
Med de skyggende, flerstammede træer opleves skoven som en grøn oase, der skalamæssigt passer til de øvrige anlæg i området, herunder også motorvej og jernbane. Inde i skoven er der god sigtbarhed og dermed også tryghed.

Man kan gå på opdagelse og man kan få den naturoplevelse, som mange byboere værdsætter. Med et fald på op mod 6 meter ned til søen kan man udefra ikke ane, at der er en attraktion midt inde i skoven.

Gennem skoven er der adgang til Tjæreborg-stien og der er flere græsstier i området med nogenlunde fremkommelighed.

Skovsøen

Udefra er der ikke tegn på en sø inde i skoven. Hvor skråninger ned mod søen begynder, ændrer bevoksningen sig fra rækker af ahorn til en frodig, nærmest selvgroet bevoksning omkring søen.
Søen bærer præg af at være en skovsø, herunder også at der ikke forekommer systematisk oprensning mm. For besøgende opleves det givet som meget naturnært, selvom søen kun er få årtier gammel.

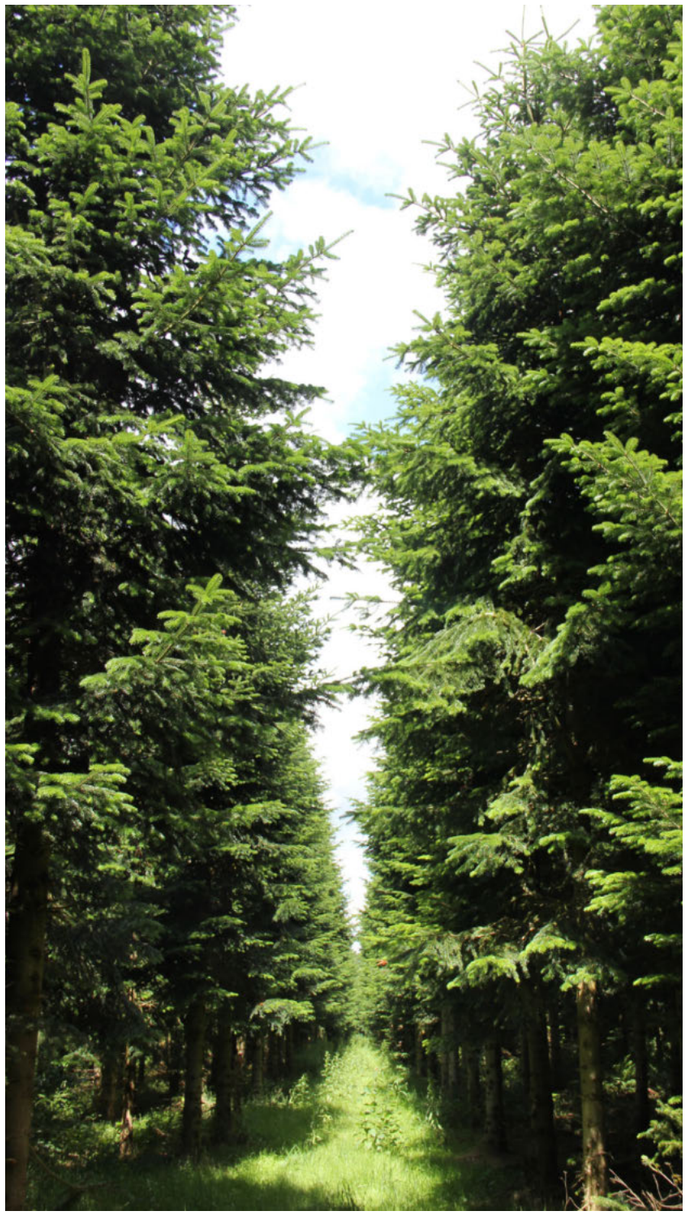

Ahornskoven om foråret hvor der er kig til himmelen mellem stammer og grene.

En græsklædt rekreativ sti , der kunne kobles på Tjærelundsstien

Et kig mellem rækkerne af ædelgran, hvor der ofte dukker råvildt op

Skovsøen med åkander. En oprensning for et mere udbredt vandspejl vil kunne spejle himmel og den omkringliggende bevoksning

Det kvadratiske rum med skulpturelle eg og et busklag af rododendron byder på frodige oplevelser sommmer som vinter

BEHOV FOR GRAVSTEDER

I "Behovsvurdering for gravsteder 2014 - 2073", 12. august 2014, er der foretaget beregninger af behov for gravpladser og givet nogle anbefalinger til, hvordan behovene kan imødekommes.

Beregningerne bygger på nogle forudsætninger og antagelser, hvor de fleste tager afsæt i de seneste 4-6 års praksis og i kommunens befolkningsprognoser.

Blandt forudsætninger er:
at udnyttelsen af de 4 kommunale kirkegårde er som i dag
at andelen af borgere der nedsættes i kiste fortsat er på ca. 22 %
at andelen af urner der nedsættes er på ca. 78 %

På Novrup kirkegård er der kun få nedsættelser i de 5 gravrum mod vest og stort set alle nedsættelser sker i Ovalen.

På Jerne kirkegård er der ikke anonyme nedsættelser af urner. Det sker på Novrup kirkegård, bl.a fordi krematoriet ligger her.

Der er ret få kistenedsættelser på Novrup Kirkegård. Det er derfor foreslået, at kistenedsættelser fremover sker på Jerne Kirkegård, hvor der er skabt plads og hvor der er skabt flere tilbud om forskellige gravrum. Herved kan driften også forenkles.

Beregningerne medfører følgende behov for pladser på kirkegården:

KISTEPLADSER
Samlet kapacitet 2017: ca. 2.000 pladser
Beregnet behov: 0 pladser. Kistebegravelser sker på Jerne kirkegård (eller andre af byens kirkegårde)

Udviklingsplanen anviser således ikke kistepladser. De pladser der er i brug forbliver naturligvis så længe fredningstiden løber og så længe familien ønsker.

URNEGRAVE
Samlet kapacitet 2017: ca. 800 urner i 400 urnegravsteder
Beregnet behov: ca. 2.400 urner i 1.200 urnegravsteder

Udviklingsplanen anviser ca. 1.200 urnegravsteder, dels i afdelingerne mod vest, dels i Ovalen. Størrelsen på gravstederne tilstræbes fremover 1,25 x 1,25 meter.

Ovenstående udlæg vurderes at være fuldt tilstrækkeligt til behovet. Der er i området selvsagt betydeligt mere plads, men med nuværende behov bør der ikke udlægges yderligere.

ANONYME URNER I FÆLLESANLÆG
Samlet kapacitet 2017: ca. 6.000 urner
Beregnet behov: ca. 1.000 urner

Med et behov for ca. 1.000 urner i anonymt fællesanlæg på 10 år er der en stor overkapacitet såfremt pladser genbruges efter 10 år.
Der udlægges plads til det dobbelte af behovet, 2 steder på kirkegården, dels for at skabe en valgmulighed, dels for at have god plads til nedsættelserne.
Med 4 urner pr. m^2 er der behov for 2 x 250 m^2 til aktiviteten.

Ovenstående udlæg vurderes at være fuldt tilstrækkeligt til behovet. Der er i området selvsagt betydeligt mere plads, men med nuværende behov bør der ikke udlægges yderligere.

KONKLUSIONER

På kirkegården nedsættes fremover kun urner, hvilket næsten svarer til udnyttelsen i dag.
Kistenedsættelser sker på den nærtliggende Jerne kirkegård eller andre af byens kirkegårde.

Arealbehovet til nedsættelser er meget lille, så for at opnå en rationel drift indsnævres områder til nedsættelser og de store landskaber med skove mm. henligger fortsat som en reserve, der indtil videre kan udnyttes til rekreation mm.

Udviklingsplanen anviser en robust indretning, hvor de 5 små rum ved kapellet får en større detaljeringsgrad, medens Ovalen bevares som en begravelsesplads i parkprægede omgivelser. Herved kan brugerne opleve en aktiv kirkegård samtidig med at kirkegården kan optimere driftsindsatsen ved at driften i mindre områder intensiveres medens den i de øvrige områder kan ekstensiveres.

De store landskabsrum mod øst vil lejlighedsvist kunne anvendes til særlige formål, der passer med stedets anvendelse som kirkegård. Eksempelvist kunne byens kunst- og kulturliv lejlighedsvist udnytte rummene, ligesom der kunne være bedre adgang ud i rummene for byens borgere og gæster.

KVALITETER OG POTENTIALER

- Historisk kulturarv med arkitektur og anlæg
- Skønheden i de store former og det enkle landskab
- Rum der opleves vidt forskelligt udefra og indefra
- Stor skala der passer til stedet
- Egelunde med rododendron
- Skov, sø og naturoplevelse tæt på byen
- Attraktivt område hele året
- Rekreation i forskellige oplevelsesrum
- Skulpturpark

UDFORDRINGER OG OPGAVER

- Små uanseelige indgange, der ikke matcher stedets storhed
- Man ledes ikke naturligt ind i kapelsal mm.
- Man ledes ikke rundt
- Skalaspring i blomsterpladser og blomster på urnegrave
- Følelse af 'sårbarhed' på de store åbne flader
- Få brugere

FORSLAG

Idé
Novrup kirkegård er den storladne, naturprægede, begravelsesplads, der i dimensioner og udtryk spiller op til en række andre store monumenter i Esbjerg, både landskabelige og bygningsmæssige.

De to klare former, ovalen og kvadratet danner sammen med bygningerne et markant landskab der året igennem har karakter og med sin enkelhed og robusthed kan tiltrække mange brugere, hvad enten det er for en stille gåtur i området eller som afsæt for en tur ud i de nærtliggende landskaber.

Kirkegård og krematoriebygning er nært forbundne og det er derfor alene urner der sættes ned på kirkegården.

Ovalen og kvadratet dannes af lysåbne egelunde med rododendron, der danner rum og fremstår transparente, så sollyset kan opleves igennem og under træerne.

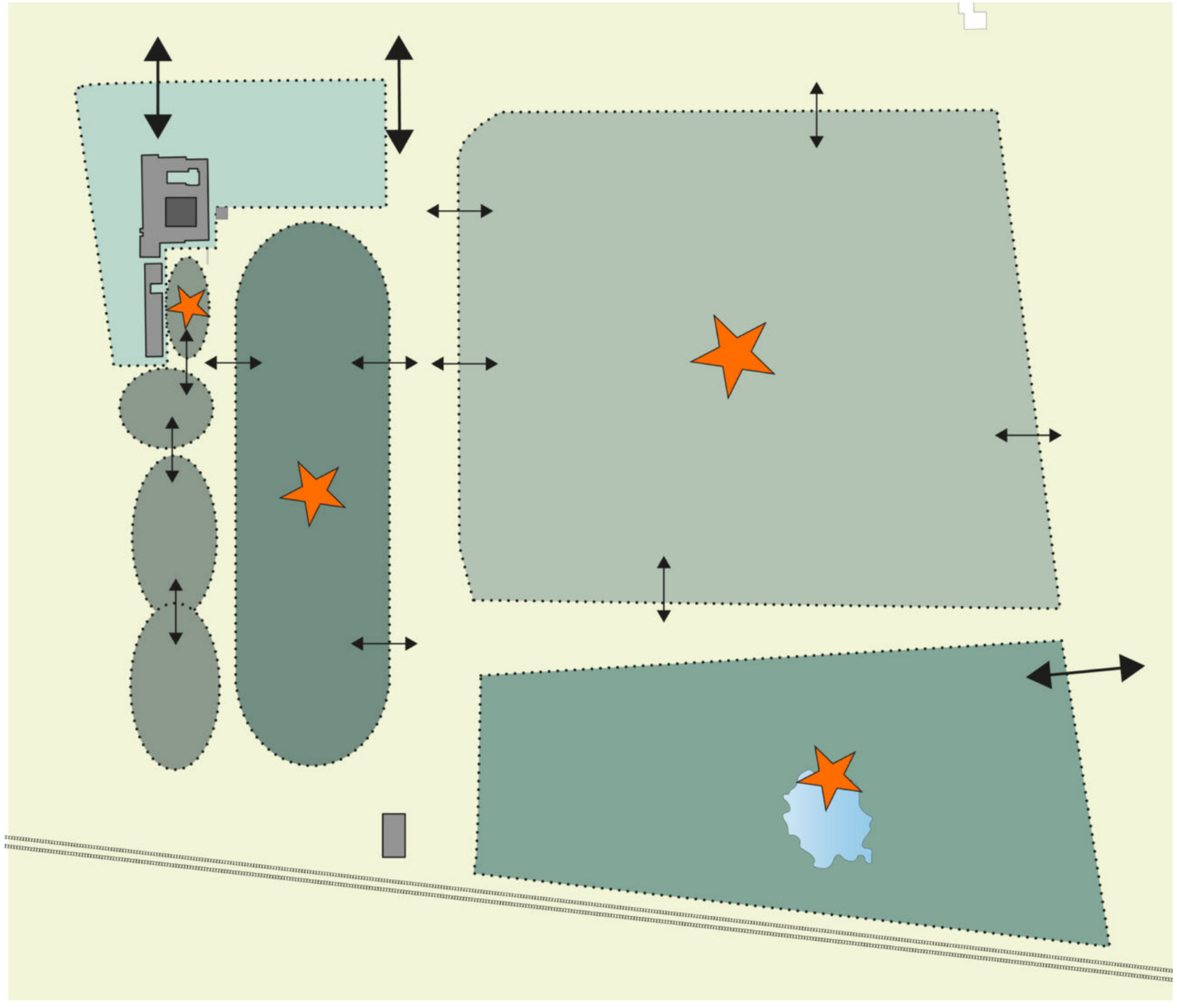
Kirkegården med bygninger og plantninger ligger i ét stort rum, omgivet af hegnsplantninger og skovagtige plantninger. På kirkegården er der ofte læ, selvom det blæser!

Konceptuelt
De store linjer på kirkegården udgøres af oval, kvadrat, skov, bygninger og åbne flader imellem, så de enkelte landskabselementer kan opleves både selvstændigt og i samspil.

Nedsættelser af urner sker enten i et at de tre urnehaver i forlængelse af krematoriet, Mindehaven, Azaleahaven eller Lunden, eller i plænen i Ovalen.

Kapel, krematorie og urnehaver ligger tæt ved ankomst og parkering

Gode stiforbindelser giver adgang videre ud i naturen mod øst eller rundt i området.
Et så robust landskab kan give mulighed også for andre aktiviteter, som vil kunne forliges med kirkegårdsanvendelsen.

Novrupvej

Kapel og ankomst

Minde-
haven

Azalea-
haven

Ovalen

Lunden

Kvadratet

Veldbækvej

Ahornskoven

Skovsø

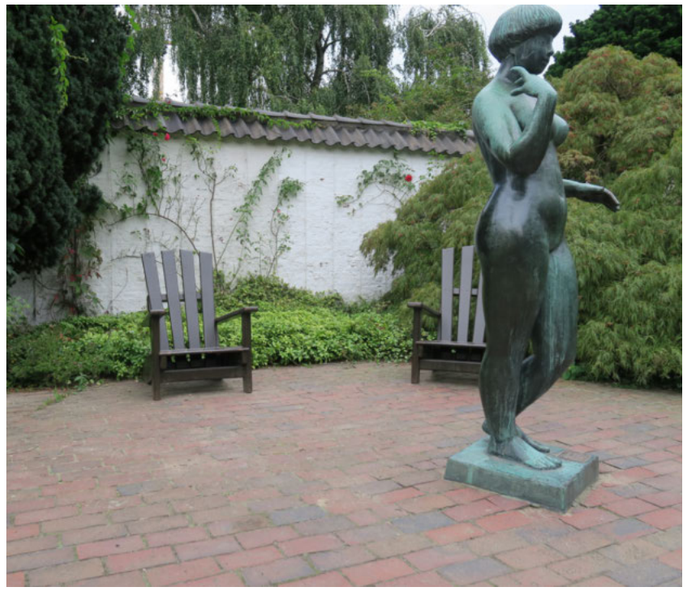
KAPEL OG ANKOMST

Ankomst til kirkegården sker fra Novrupvej. Parkeringspladsen er som nu, men strammet op med få hække og mindre træer, dels for at tydeliggøre p-areal i forhold til resten af området, dels for at få et afskærmet rum mod nord som et venterum, adskilt fra biltrafik.

Chaussestenspladsen, i tilknytning til kapelsalene, er ændret lidt i udformning, så det er tydeligere hvor bygning og indgange er. Samtidig er der ændret på udstrækning, så nogle af konflikterne mellem de store træer og belægning er reduceret.

Hækken mod vejen danner god afskærmning uden at skjule kirkegården og de store træer er medvirkende til at vise hvor kirkegården er og skabe en vis identitet set udefra.

Den lille men karakterfulde gennemgang til kontorer munder ud i en lille gårdhave, hvor frodighed og ro giver mulighed for at eftertænksomhed og hvile.

MINDEHAVEN

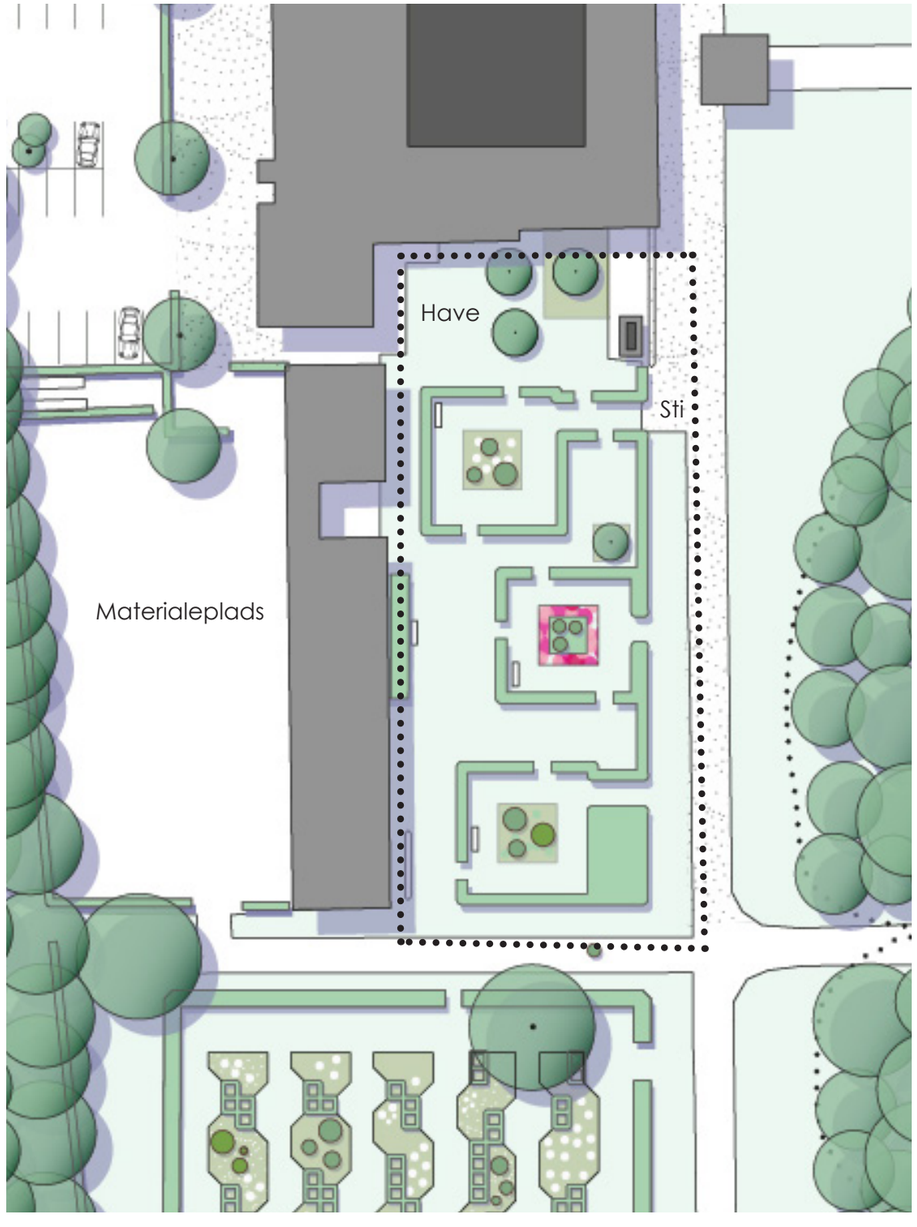
I tilknytning til bygningerne ligger "Mindehaven", en havepræget urnehave med tilbud om nedsættelse af urner i et fællesanlæg med individuelle gravsteder.

Strukturen i Mindehaven bygger videre på de nuværende hække, der danner tre rum, men med lave hække og flere indgange, så rummene bliver mere tilgængelige og måske opleves mere trygge. Stedvist er hækkene suppleret med forlængelser eller pur, dels for at anlægget fremstår i sammenhæng med bygninger, dels for at skabe små rum mellem hækkene.

Centralt i de tre rum findes urnehaverne med frodig bundplantning af stauder – hvert rum med sin egen karakter og sine egne årstidsmæssige højdepunkter.

I Mindehaven er der flere bænke og andre siddemuligheder. Med placering tæt ved kapelsale og med læ for vestenvinden er det et godt sted at gå hen for et lille hvil.

AZALEAHAVEN

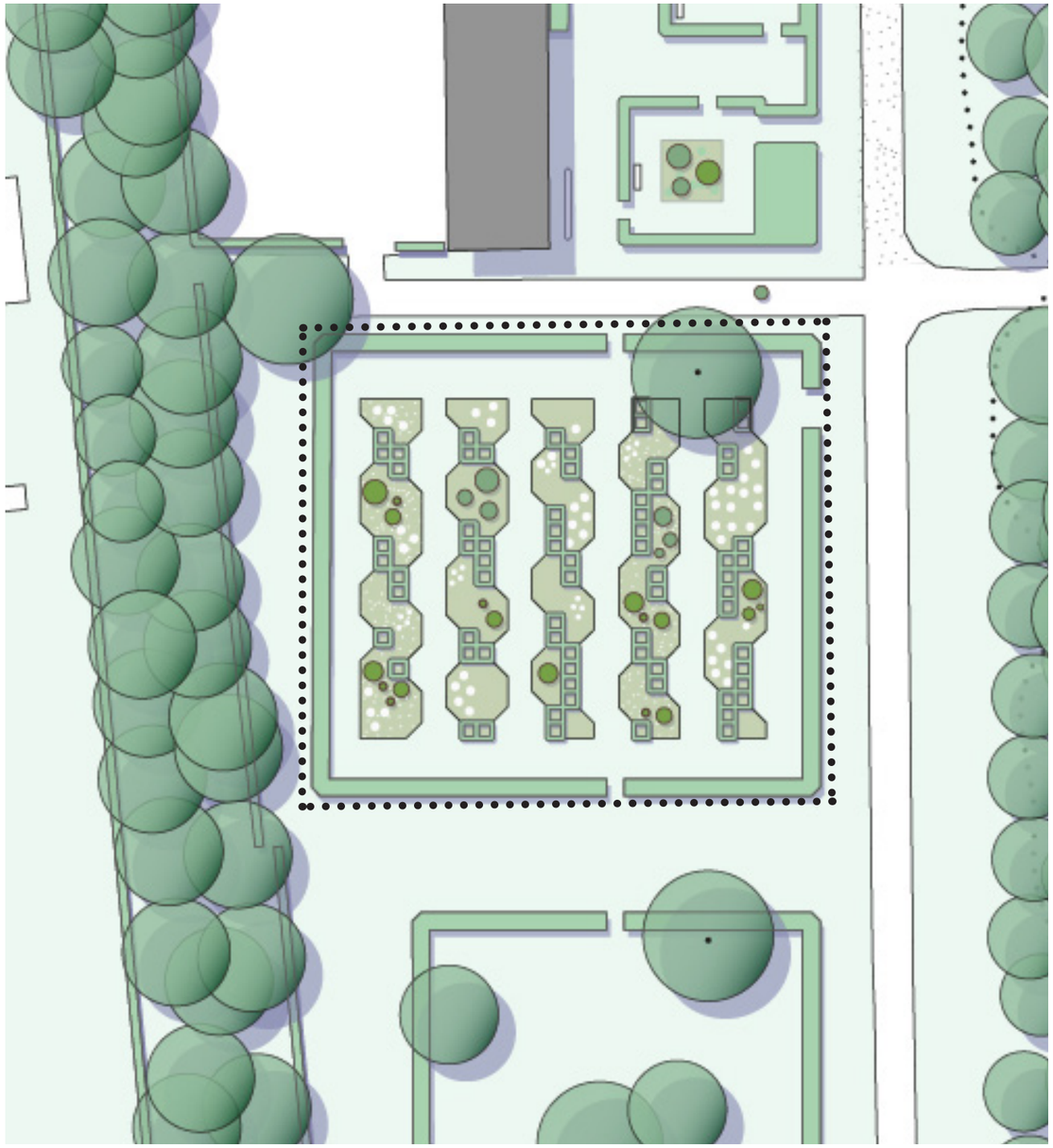
I forlængelse af bygninger og Mindehaven ligger Azaleahaven, der er et begravelsesområde med afsæt i traditionelle anlæg, men bearbejdet, så det fremstår med større oplevelser og flere tilbud om gravpladser.

Azaleahaven tilbyder individuelle urnegravsteder med hæk og flere typer urnegravsteder som fællesanlæg med bunddækkende stauder, med et stort antal azaleaer, der giver karakter året rundt og særlige højdepunkter med blomster i maj-juni og høstfarver om efteråret.

Den nuværende struktur med kistegravsteder er bevaret, men kistegravstederne er halveret, så de passer som urnegravsteder. Indenfor modulet for kistegravsteder er der blevet plads til at forskyde fra side til side, så linjerne i området er i bevægelse og sammen med planter er med til at give et dynamisk udtryk.

Hækken rundt om haven har fået flere indgange, så man nemmere kan komme rundt i hele området. Indgangene er placeret så der er kig fra området ved bygninger, gennem haverne og ned til lundområdet mod syd.

LUNDEN

I forlængelse af Mindelunden og Azaleahaven kommer man til Lunden, et parkagtigt område med plæner og spredte træer, der tilsammen danner en karakterfuld lund med tilbud om urnenedsættelser i træernes skygge med flimrende sollys.

Lunden er ét samlet område, men i den nordlige del er en hæk bevaret som rumskabende element, i den sydlige del er tilføjet et mindre rum i aksen gennem alle haverne som kan indeholde blomsterplads, mindeplader, siddepladser mm.

Om foråret giver tusindvis af blomsterløg oplevelser, men ellers er det et enkelt indrettet sted, hvor elementerne er få og driften minimal. I et område i den nordlige del kan urner nedsættes anonymt. Med 4 urner pr. m^2 er der plads til mange og det er kun et mindre område der er behov for.

Lidt afhængigt af ressourcer og samarbejdspartnere er det et område hvor der kan ophænges redekasser til fugle, opstilles bistader, bygges insekthoteller eller andet der giver liv i området og på kirkegården.

OVALEN

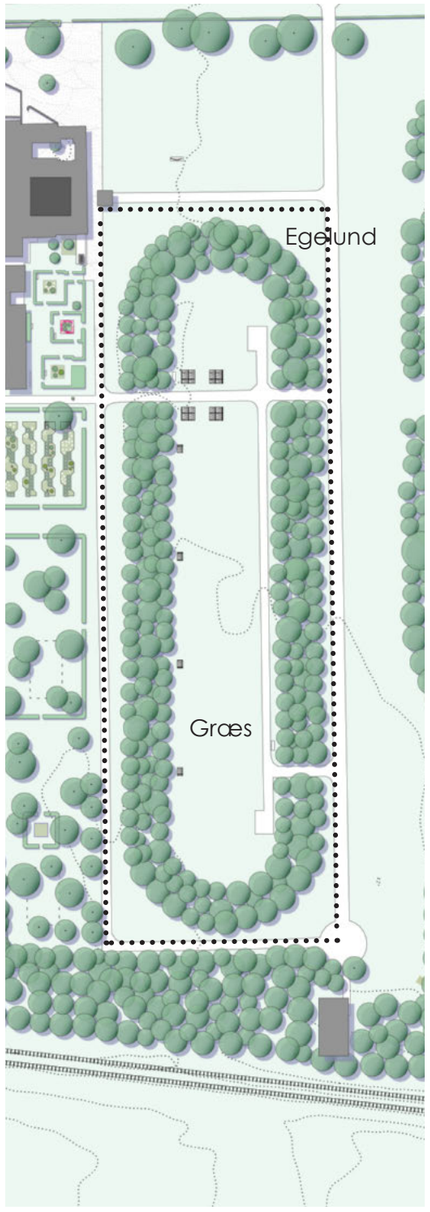
Ovalen bevares fuldt og helt med sin nuværende karakter, et storladent rum omgivet af egelund og rododendron.
Under træer og buske vokser urter, der er med til at give et særligt præg. Drift og pleje består i at fastholde billedet ved passende udtyndinger og supplerende efterplantninger når der er behov, så karakteren fastholdes.

For at opleve kvaliteten i rummet bør det konstant tilstræbes, at indholdet er så enkelt som muligt. Nedsætning af urner sker i græsplænen med mulighed for navneplade i plæne eller blot i græs. Pynt, kranse og andet henvises til særlige pladser, så området fremstår enkelt og nemt at drifte.

Ved adgangen nærmest kapelbygning er der indrettet fire blomsterpladser til placering af blomster og kranse efter bisættelser. Pladserne er anlagt med fast overflade, så de altid er klar til brug og ikke behøver fast pleje.

Langs rummets vestside er opstillet et antal fælles monumenter med tilbud om at få opsat navneplade.

Med sine dimensioner har ovalen stor kapacitet til nedsættelser af urner. I forvaltningen af rummet bør der indlægges pauser i anvendelsen af liggeplader i græs, så der forbliver græsbånd at færdes på og områder med liggeplader ikke bliver for "massive".

KVADRATET OG AHORNSKOVEN

Kvadratet er en kvadratisk egelund med samme udtryk som Ovalen, men der er ikke udtyndet i egetræer og rododendron som i Ovalen. Snarlige udtyndinger vil bevirke at både bevoksning og det indre rum kan opleves på samme måde som Ovalen. Med etablering af 5 – 6 indgange i alt bliver der tilgængeligt fra alle sider og man bliver ikke "fanget" i et lukket rum.

Området er udlagt som reserveareal hvis der skulle blive behov for begravelsesplads ved katastrofer eller lignende og sådan kan det forblive.
Nåletræsplantagen og området med pyntegrønt er nyttige elementer, men bevirker at man ikke kan opleve rummet. Træerne repræsenterer en vis værdi, men det foreslås at de ryddes totalt for at genskabe oplevelsen af det meget velproportionerede rum.

Som et midlertidigt landskab kan rummet anvendes til elementer eller oplevelser der kræver plads og rum. På planen er antydet et tæppe af blomstrende urter, måske af solsikker, men andre muligheder kunne være Danmarks flotteste hundetræningsareal, friluftskunst, en sommerfugleslette eller et udendørs klasselokale. Blot for at antyde mulighederne i det store rum.

På kvadratets ydersider skal andre bevoksninger holdes lidt på afstand, så kvadratets form kan opleves udefra.

Ahornskoven med skovsøen har skovkarakter, men har behov for indsatser med udtynding og naturpleje for at skoven kan blive lidt mere tilgængelig og for at øge naturindholdet.

Skoven er et bindeled mellem bydelen og naturområderne omkring Esbjerg og er stærkt medvirkende til, at kirkegården er et sted af stor rekreativ og naturmæssig værdi. Gode stier både i skoven og til de nærtliggende områder er et behov og de fleste bør indrettes så der er tilgængeligt for alle.

Med de nuværende behov for begravelsesplads er der ikke behov for at inddrage Ahornskoven til begravelsesformål. Men skov og sø udgør sammen med Kvadratet, Ovalen og de tilgrænsende naturområder et værdifuldt tilbud, både til byens borgere i almindelighed og til kirkegårdens brugere i særdeleshed.

Hævet sti

Insekthotel

MOOS+LOOFT LANDSKABSARKITEKTER

MOOS + LOOFT